



Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 01-177/23
Podgorica, 26.05.2023. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 28 i 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14), nakon završenog postupaka daje,

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Zaštitnik je u vezi ostvarivanja prava na adekvatan smještaj/ishranu u dom učenika i studenata u Nikšiću, pokrenuo postupak po sopstvenoj inicijativi.

U medijima od 1.03.2023. godine, u članku pod naslovom „*Studenti u Nikšiću najavljuju protest: Traže dugoročno rješenje za upitan kapacitet menze i probleme sa grijanjem*“ između ostalog, navodi se: da revoltirani dugogodišnjim problemima, izostankom reakcije i bahatim odnosom nadležnih institucija, studenti u Nikšiću ispred zgrade Filološkog fakulteta organizovaće protest u petak 3.03.2023. u 14 h; da je studentkinja X, navela da se godinama bore sa problemima poput nedostatka grijanja i neadekvatnog kapaciteta menze, a na njihove dopise i žalbe u studentskoj upravi se uglavnom brane ćutanjem ili se pozivaju na to da su nova zgrada fakulteta, doma i menze još uvijek na čekanju; da je menza je kapaciteta 200 ljudi a u njoj se hrani njih 700-800 – tako da su obroci ograničeni po broju sati; da „*Ako se dođe u 15 sati, a ne u 12, nije rijetkost da nema ništa da se pojede. Ako dođete da večerate u 20 sati imaćete ni manje ni više nego pohovanu salamu*“, tvrdi studentkinja; da je na početku mjeseca potrebno uzeti bonove za taj isti mjesec, ali da su po pet dana tolike gužve da ljudi čekaju u redovima po osam sati i na kraju ostanu bez obroka koji su uplatili; da se unaprijed ne mogu uzeti bonovi; da je ponašanje uprave doma prema studentima mnogo puta bilo nekorektno, da su primijetili i studenti koji su iz drugih zemalja došli na Erasmus razmjenu te da su pristuni bahatost, vrijeđanje; da su početkom februara korisnici Studentskog doma „Onogošt“ dva dana proveli bez grijanja, a pravilima o kućnom redu bilo je zabranjeno da u sobe unose grijalice; da su studenti ovim povodom kontaktirali predsjednika Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore, koji je o njihovom problemu izvijestio resorno Ministarstvo.

Zaštitniku su se usmenim putem u vezi sa ishranom i grijanjem u studentkom domu u Nikšiću, obraćali i pojedini studenti koji nijesu željeli da se njihovo ime otkrije, ali su isticali da je potrebno unaprijediti ovaj segment njihovog obrazovanja – domski smještaj i ishrana.

II POSTUPANJE ZAŠTITNIKA

2. Zaštitnik je zatražio i dobio izjašnjenja od JU Doma učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić“ i Ministarstva prosvjete.

3. U opsežnom i sveobuhvatnom izjašnjenju Doma, navodi se: da se određeni navodi iz medija ne odnose na JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić, već na hotel „Onogošt“, gdje svake godine opredjeluju 260 studenata; da je Dom izgrađen 1968. godine i to za potrebe ondašnje Pedagoške škole, koja je prerasla u Filozofski fakultet koji je imao veliki broj odsjeka, a smim tim i veći broj studenata, kapaciteti Doma su bili sve popunjeniji; da danas u Nikšiću pored Filozofskog ima i Filološki, kao i Fakultet za sport i fizičko obrazovanje; da je jasno bilo 2012. godine da su kapaciteti Doma već odavno prevaziđeni, te se tragalo za rješenjima i u to vrijeme kupljene su gotovo sve parcele u okolini doma kako bi se izgradio novi dio koji bi zadovoljavao sve potrebe studenata i učenika, ali i standarde gradnje, funkcionalnosti, bezbjednosti i estetike; da je raspisan Javni poziv za izradu urbanističko tehničkog rješenja na osnovu kog je izabrano najbolje rješenje, međutim do izgradnje novog doma nije došlo već je 2016. godine, potpisan ugovor između Ministarstva prosvjete i hotela „Onogošt“ u sklopu privatno-javnog partnerstva na period od 20 godina; da je tim ugovorom, trebalo da se rasterete kapaciteti starog doma, međutim u hotelu su od samog početka pružane isključivo usluge smještaja ali ne i ishrane studenata; da napominju da hotel „Onogošt“ ima samostalno upravljačko tijelo; da JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić, osim raspodijele 260 najboljih studenata nema nadležnosti u vezi njihovim smještajem i pravilima boravka u hotelu; da međutim, ono što može biti predmet interesovanja Zaštitnika je cijena koju studenti u hotelu plaćaju za usluge isključivo smještaja koje im se u hotelu pružaju; da kako su to pitanja za Ministarstvo prosvjete i upravu hotela „Onogošt“ ali i studente, Zaštitniku ostavlja da uoči razlike u visini finansiranja javnih i privatnih ustanova.

Da kada je riječ o načinu finansiranja ove javne ustanove, cijena ishrane i smještaja koja je formirana 2008. godine do danas nije promijenjena, uprkos brojnim inflacijskim uticajima na povećanje cijena kako cijena hrane, tako i drugih proizvoda i usluga neophodnih za funkcionisanje i uredan rad doma; da od ukupne cijene korisnici plaćaju 20 %, ostatak dotira Ministarstvo prosvjete, a taj iznos se umanjuje za neto dohotke zaposlenih, te poreze i doprinose za lične dohotke; da, posebno nakon drastičnog uvećanja minimalne cijene rada, te povećanja od 20% na koeficijente zaposlenih od januara ove godine, ostaje veoma malo novca za izmirenje svih troškova nastalih prilikom pružanja osnovnih djelatnosti doma; da kako u ustanovi boravi 250 studenata i 50 učenika, tako imaju 300 stalnih korisnika, što u potpunosti kapaciteti Doma i zadovoljavaju; da međutim studenti iz hotela se uglavnom hrane u menzi Doma, njih oko 260 kao i abonenti, studenti i učenici koji su na privatnom smještaju ali imaju pravo na ishranu; da ukupno oko 800 studenata i učenika je prijavljeno za korišćenje ishrane, ali taj broj nije adekvatan, to je isključivo broj prijavljenih, realan broj studenata koji se zaista koristi ishranu je daleko manji; da tokom nekih mjeseci kao što su januar i februar, broj je značajno manji, jer se studenti rukovode obavezama na fakultetima, a učenici su tokom januara na zimskom raspustu; da vodeći politiku odgovornog poslovanja i planiranja, posebno planiranja proizvodnje hrane upotrebljavali su sistem bonova koji je po nekim mišljenjima prevaziđen, ali koji se pokazao kao svrsishodan kada su ograničeni kapaciteti kuhinje, jer su prema broju kupljenih bonova mogli da predvide broj studenata koji će biti na obroku i time obezbijedimo dovoljne količine za sve korisnike; da što se tiče veličine obroka, gramaže i komponenti, isključivo se oslanjaju na normative u proizvodnji jela, dok izbor jela zavisi od lica zaduženih za nabavku, šefa kuhinje i predstavnika studenata i učenika koji određuju izbor, kako na mjesečnom tako i na dnevnom meniju; da se mora pomenuti da pravo na različite obroke imaju studenti i učenici, shodno njihovom vjerskom opredjeljenju, kao i oni koji imaju drugačije potrebe iz medicinskog razloga (alergije i sl.); da je kapacitete kuhinje teško definisati, jer (iako dosta stara) kuhinja je tokom godina obnavljana modernim i savremenim uređajima kako bi odgovorila tako velikom broju studenata, a kako je restoran veličine 100 mjesta, tako je bilo organizovano produženo vrijeme obroka kako bi svi mogli nesmetano da dođu po svoj obrok, ali pored toga studenti se koncentrišu u određeno vrijeme i po navici prave gužve na početku serviranja obroka;

Da do danas od kako je na mjestu direktorice nije bilo niti jedne primjedbe, bilo pisanu ili usmenu na bilo koji segment poslovanja Doma, da pomenuta studentkinja (u medijima) nije stanarka Doma već hotela „Onogošt“; da je direktorica i svojim prisustvom podržala studentski protest koji se odžao 03.03.2023. godine, jer smatra da na poboljšanju učeničkog i studentskog standarda treba neprekidno raditi, te da je tog dana sa studentima prisustvala sastanku sa ministrom prosvjete koji je obećao da će pomoći u planiranoj rekonstrukciji kuhinje, kako bi se njeni kapaciteti povećali, a time i poboljšali trenutni uslovi; da su brojne radnje na poboljšanju uslova pokrenute i prije protesta kao što su uvođenje elektronskih identifikacionih kartica za potrebe evidencije uplata i

konzumacije obroka od strane korisnika, zatim resorno ministarstvo je u decembru prošle godine ovom Domu uplatilo određena sredstva za izvođenje unutrašnjih radova na adaptaciji restorana i toaleta ispred restorana, putem donacija doprinijeli su poboljšanju uslova boravka kroz instalaciju wireless internet sistema za učenike i studente i druga organizaciona korigovanja na koja su mogli da utiču..

Da kada je riječ o konkretnim navodima vezanim za grijanje, nemanje tople vode, lošu higijenu, ćutanje uprave, te nekorektan odnos smatra da nijesu upućeni Domu već da se isključivo odnose na hotel „Onogošt“.

Da kako su ozbiljno shvaćeni navodi studenata, Ministarstvo prosvjete je upriličilo više posjeta Domu tokom kojih su uvjerali u realno stanje i potrebe korisnika i preduzeli su konkretni koraci na ubrzanju proširenja kapaciteta restorana i kuhinje; da što se tiče redova za dobijanje bonova, uprava Doma je počela procese unaprijeđenja u tom dijelu sa čime su takođe upoznati studenti Domske studentske organizacije.

Da bahatost i vrijeđanje nije manir te ustanove i za optužbe studentkinje iz Poljske na razmjeni u okviru Erasmus programa odgovorno tvrde da su neosnovane, te da je u konkretnom slučaju zloupotrijebljeno njihovo gostoprimstvo i pomenuta studentkinja je tražila produženje boravka u Domu, što joj je i odobreno, ipak ona je smoinicijativno i nelegalno produžila svoj boravak duže od odobrenog, da bi kad je traženo da ga napusti, progrešno protumačila šefa smještaja i neosnovano ga optužila da je vrijeđa na nacionalnoj osnovi.

Da podsjeća na boravak predstavnika Zaštitnika u tom Domu 2019. godine i na rezultate istraživanja koje je sproveo i publikovao „Položaj djece u domovima učenika/internatima u Crnoj Gori“; da vjeruju da su se predstavnici Zaštitnika mogli uvjeriti u posvećenost zaposlenih u domu u pružanju kvallitetnih usluga kako bi se svi korisnici i zaposleni osjećali prijatno i zadovoljno, te pozivaju ponovo da se obiđe Dom.

4. Ministarstvo prosvjete, Zaštitniku je dostavilo izjašnjenje u koje se navodi: da su od 1.03.2023. godine i protesta od 3.3.2023. godine, održana dva sastanka sa predstavnicima Studentskog parlamenta i studentima iz JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić; da cijeneći opravdanost zahtjeva Ministarstvo je obezbijedilo sredstva za hitnu adaptaciju restorana Doma, dogovorena je dinamika radova, koja se odnosi na proširenje kapaciteta restoranskog dijela, sa direktoricom ustanove, nakon dobijene saglasnosti za izradu idejnog rješenja za adaptaciju restorana u Domu; da su obezbijedena sredstva za obnavljanje i kupovinu neophodnih kuhinjskih elemenata i sredstava, (roštilji, kazani, sudopere i drugo), koji će uticati na brži proces spremanja hrane u kuhinji; da je u toku zamjena dotrajalih dušeka u Domu; da radi unapređenja i proširenja kapaciteta, po modelu javno privatnog partnerstva, 2016.godine, zaključen je Ugovor o javno privatnom partnerstvu za pružanje usluge smještaja studenata u Nikšiću broj OVP 1355/2016 sa Comp Comercom DOO Nikšić sa naznakom "tajno"; da će u narednom periodu Ministarstvo predložiti da se uđe u proceduru skidanja oznake tajnosti; da napominju da je obrazovanje komisije za praćenje kvaliteta ishrane i smještaja u domovima u nadležnosti predstavnika stanara doma u Studentskom parlamentu, kao krovnoj studentskoj orgnaizaciji; da su kapitalnim Budžetom za 2023. godinu predviđena sredstva za izradu kotlarnice, u cilju rješavanja problema grijanja u prostorijama Filološkog i Filozofskog fakulteta u Nikšiću, takođe predviđena su sredstva za izgradnju novog objekta studentskog doma u Nikšiću, čija izgradnja je planirana naredne godine; da imajući u vidu da je ostvarivanje prava iz oblasti učeničkog i studentskog standarda važna pretpostavka za realizaciju obrazovnog procesa, Ministarstvo stalno ulaže u poboljšanje učeničkog i studentskog standarda, koji ne bi trebalo da se svodi samo na pružanje usluga ishrane i smještaja učenika i studenata, već omogućavanje njihovog kvalitetnijeg života i rada.

III Utvrđene činjenice

5. Na osnovu izjašnjenja, te raspoložive dokumentacije, Zaštitnik je utvrdio sledeće činjenice:

- da je JU Dom učenika i studenata »Braća Vučinić« u Nikšiću, organizovana kao javna ustanova za pružanje usluga smještaja i ishrane studentima i učenicima;
- da smještaj studentima, JU Dom studenata Nikšić, pruža na dvjema lokacijama: Dom studenata Nikšić u objektu u ul. Danila Bojovića bb i u „Novom studentskom domu“ u objektu Hotela Onogošt ukupno 510 mjesta;

- da je 2016. godine Vlada Crne Gore - Ministarstvo prosvjete objavilo javni poziv za pružanje usluge smještaja i ishrane studenata u Nikšiću, sa predmetom javnog poziva¹:
 - pružanje usluge smještaja i ishrane studenata u Nikšiću po modelu javno-privatnog partnerstva, počev od septembra 2016. godine.
 - Pružanje usluge smještaja i ishrane za najviše 260 studenata za 10 (deset) mjeseci godišnje na period od 20 godina;
- da je Vlada Crne Gore, 2016. godine sklopila ugovor o javno-privatnom partnerstvu, sa privatnom kompanijom Comp Comerc DOO, koji je stavljen pod naznakom „tajno“ te da će Ministarstvo prosvjete predložiti da se uđe u proceduru skidanje oznake tajnosti;
- da se prema izjašnjenju Doma, studenti koju su smješteni u Hotelu „Onogošt“ (čiji odabir vrši JU Dom „Braća Vučinić“) hrane u Domu – u objektu u ul. Danila Bojovića;
- da prema informacijama Doma, u menzi Doma uslugu ishrane koristi oko 800 studenata i učenika;
- da su povodom uslova i ishrane studenti koji su smješteni u JU Domu „Braća Vučinić“ i Hotelu „Onogošt“ u Nikšiću, održali više protesta početkom marta 2023. godine²;
- da su povodom rješavanja problematike i unaprjeđenja stanja, održani sastanci predstavnika Ministarstva prosvjete sa studentima gdje su uključeni i predstavnici JU Doma „Braća Vučinić“;
- da su obezbijeđena sredstva za obnavljanje i kupovinu neophodnih kuhinjskih elemenata i sredstava u Domu, (roštilji, kazani, sudopere i drugo), koji će uticati na brži proces spremanja hrane u kuhinji, kao i da je u toku zamjena dotrajalih dušeka u Domu;
- da su Budžetom za 2023 godinu opredjeljena određena sredstva za unaprjeđenje uslova (grijanje) u Domu;
- da su predstavnici korisnika Doma uključeni u odabir hrane u ustanovi, kao i da se vodi računa o ishrani po vjerskom opredjeljenju, kao i alergijama;
- da cijena (prema izjašnjenju doma, cijena ishrane i smještaja u domu), formirana 2008. godine, do danas nije promijenjena, uprkos brojnim inflacijskim uticajima;
- da nije javno istaknuta ukupna cijena koštanja usluge smještaj u dom studenata;
- da je zvanični web sajt Doma, veoma oskudan potrebnim informacijama za studente i učenike/roditelje, kao i potencijalne korisnike (cijena, jelovnik, korisne informacije), a da se na istom nalaze zastarjele informacije;

IV Relevantni propisi

6. Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama:

Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja s drugima, uključujući i pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa.

Ova prava neće biti ograničena izuzev na način propisan zakonom i koji je neohodan u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, u cilju sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava sloboda drugih. (čl. 11)

7. Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 064/02 .. "Službeni list Crne Gore", br. 4/08, . . . 45/11, ... 3/23)

Obrazovanje i vaspitanje je djelatnost od javnog interesa. (čl. 4)

Obrazovanje i vaspitanje se finansira iz:

- 1) javnih prihoda (budžeta Crne Gore i opštine);
- 2) sredstava osnivača;

¹ www.wapi.gov.me

² <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/646622/novi-protest-studenata-danas-u-niksicu>

- 3) školarine u privatnim ustanovama;
- 4) naknade koju plaćaju roditelji;
- 5) prihoda od imovine (zakupa);
- 6) sredstava od prodaje usluga i proizvoda;
- 7) donacija, sponzorstva i legata;
- 8) drugih izvora.

Javnoj ustanovi zabranjeno je finansiranje iz sredstava političkih stranaka. (čl. 135)

Javnoj ustanovi, iz mreže ustanova, obezbjeđuju se sredstva iz budžeta Crne Gore za:

- 12) smještaj i ishranu učenika u domu, odnosno u zavodu; (iz čl. 136)

8. Zakon o visokom obrazovanju ("Službeni list Crne Gore", br. 44/14, ... 47/19, ... 86/22) propisuje:

Visoko obrazovanje je djelatnost od javnog interesa. (čl. 3)

Student ima pravo na:

- 1) smještaj i ishranu u domu;
- 2) studentski kredit;
- 3) stipendiju za najbolje studente;
- 4) participaciju prevoza u prigradskom i međugradskom saobraćaju;
- 5) zdravstvenu zaštitu u skladu sa posebnim zakonom;
- 6) osnivanje sportskih društava u skladu sa zakonom.

Visina studentskog kredita određuje se u iznosu koji ne može biti niži od 25% minimalne zarade u Crnoj Gori.

Visina stipendije za najbolje studente određuje se u iznosu koji ne može biti niži od 50% minimalne zarade u Crnoj Gori.

Kriterijume, način, uslove i visinu naknade za ostvarivanje prava iz stava 1 tač. 1, 2, 3 i 4 ovog člana propisuje Ministarstvo. (čl. 109)

Smještaj i ishrana studenata organizuje se u domovima studenata, odnosno domovima učenika i studenata. (čl. 110/1)

9. Zakonom o javno-privatnom partnerstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 073/19) uređuju se uslovi i postupak pripreme, predlaganja i odobravanja projekata javno-privatnog partnerstva, način izbora privatnog partnera i druga pitanja od značaja za javno-privatno partnerstvo,

Javno-privatno partnerstvo, u smislu ovog zakona, je dugoročni ugovorni odnos između javnog i privatnog partnera, zasnovan na podjeli prava, obaveza i rizika radi izvođenja radova od javnog interesa na javnoj infrastrukturi i objektima (u daljem tekstu: javni radovi) i/ili pružanja usluga od javnog interesa (u daljem tekstu: javne usluge).

Ugovorom o javno-privatnom partnerstvu iz stava 1 ovog člana može se:

- 1) privatnom partneru prenijeti jedna ili više obaveza iz okvira nadležnosti javnog partnera:
 - finansiranje, projektovanje, unaprjeđenje, izgradnja i/ili rekonstrukcija javne infrastrukture i objekata, i/ili održavanje, upravljanje, rukovođenje, korišćenje i pružanje javne usluge u vezi sa novoizgrađenom ili rekonstruisanom, javnom infrastrukturom, odnosno javnim objektom; i/ili
 - održavanje, upravljanje, rukovođenje, korišćenje i/ili pružanje javne usluge u vezi sa postojećom, javnom infrastrukturom, odnosno javnim objektom;
 - određeni nivo i obim rizika koji mogu nastati u izvršavanju obaveza iz tač. 1 i 2 ovog stava;
- 2) izvršiti podjela odgovornosti za obaveze i rizike iz stava 1 ovog člana između javnog i privatnog partnera;
- 3) privatnom partneru ili privrednom društvu iz člana 43 ovog zakona utvrditi pravo na nadoknadu uložених sredstava i razuman povrat uložеног kapitala:
 - dodjeljivanjem prava na korišćenje javnih radova i/ili javnih usluga uz naplatu naknade od krajnjeg korisnika;

- plaćanjima javnog partnera koja su uobičajeno povezana sa raspoloživošću javnog objekta i/ili pružene javne usluge; i/ili
- davanjem finansijske podrške koja može da obuhvata novčanu ili nenovčanu podršku i/ili finansiranje od strane javnog partnera uključujući naročito: subvencije, finansijske ili druge garancije, učešće u kapitalu ili dodjeljivanje prava na korišćenje javne infrastrukture i objekata, zemljišta u državnoj imovini ili drugog javnog dobra. (čl. 2)

Predmet javno-privatnog partnerstva u skladu sa ovim zakonom, naročito mogu biti:

- 1) putevi, putni i prateći objekti;
 - 2) željeznička infrastruktura;
 - 3) aerodromi;
 - 4) objekti vodnog saobraćaja i luka, u skladu sa zakonom;
 - 5) elektronske komunikacione mreže i/ili elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema;
 - 6) informaciono-komunikacione tehnologije;
 - 7) zdravstvena zaštita i socijalna zaštita i staranje,
 - 8) obrazovanje i naučne djelatnosti;
- ...
- 20) druga javna infrastruktura i objekti koji se koriste, radi pružanja javnih usluga i/ili druge javne usluge u skladu sa zakonom. (iz čl. 13)

10. Pravilnik o kriterijumima, načinu, uslovima i visini naknade za ostvarivanje prava na smještaj i ishranu u domu, studentski kredit, stipendiju i participaciju prevoza ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 012/07 ... "Službeni list Crne Gore", br. 025/11, . . . 100/20):

Prijem studenata u dom vrši se na osnovu konkursa, koji raspisuje Ministarstvo prosvjete (u daljem tekstu: Ministarstvo) najmanje mjesec dana prije početka studijske godine. (čl. 3/1)

Komisiju iz člana 5 ovog pravilnika imenuje Upravni odbor doma.

Komisija ima šest članova i bira se za jednu studijsku godinu.

Komisiju čine predstavnici studentskog parlamenta, ustanova visokog obrazovanja, organizacije koja se bavi pravima studenata sa invaliditetom, zaposlenih u domu i predstavnici Ministarstva.

Ukoliko je student nezadovoljan odlukom komisije ima pravo prigovora u roku od tri dana od dana objavljivanja rezultata raspodjele na internet stranici i oglasnoj tabli doma direktoru.

Izveštaj o raspodjeli mjesta u domu dostavlja se Ministarstvu. (čl. 7)

Studenti koji su ostvarili pravo na smještaj u domu obavještavaju se preko oglasne table i na internet adresi doma.

Useljavanje studenata vrši nadležna služba doma. (čl. 11)

Studenti prilikom useljenja u dom prilažu:

1. uput za smještaj;
2. ljeakarsko uvjerenje nadležne zdravstvene ustanove;
3. indeks;
4. ličnu kartu;
5. potpisan ugovor o uzajamnim obavezama studenta i uprave doma. (čl. 12)

Cijena smještaja i ishrane u domu sastoji se iz:

- troškova ishrane;
- troškova smještaja i
- troškova tekućeg održavanja doma. (čl. 13)

Cijenu smještaja i ishrane u domu utvrđuje Upravni odbor doma uz saglasnost Ministarstva. (čl. 14)

U troškovima smještaja i ishrane u domu, student učestvuje 25% od ukupne cijene koštanja smještaja i ishrane u domu. (Član 14a)

11. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Sl. list CG 42/11 i 32/14) propisuje

Postupak pred Zaštitnikom/com je povjerljiv. čl. 29

Pritužba se može podnijeti i usmeno na zapisnik. (čl. 30/5)

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (čl. 41)

V Zaključna ocjena

12. Na osnovu sprovedenog postupka, Zaštitnik je utvrdio da su protesti studenata početkom marta 2023. godine u Nikšiću, koji su se odnosili na uslugu smještaja i ishrane u Javnoj ustanovi Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić, bili opravdani, te da ostvarivanje prava navedenog prava nije u skladu sa relevantnim propisima i standardima.

Takođe, neobezbjeđivanje odgovarajućih uslova (smještaja i ishrane) studentima nije u skladu sa ciljevima visokog obrazovanja.

13. Naime, Zaštitnik podsjeća da javna ustanova JU Dom učenika i studenata »Braća Vučinić« u Nikšiću, pruža usluge smještaja studentima na dvjema lokacijama: Dom studenata Nikšić u objektu u ul. Danila Bojovića bb i u „Novom studentskom domu“ u objektu Hotela Onogošt - ukupno 510 mjesta.

Smještaj u Dom vrši se na osnovu javnog Konkursa³ koji je objavilo Ministarstvo prosvjete, a razmatranje prijava i raspodjelu vrši Dom kao javna ustanova.

Kapaciteti JU Doma, prema izjašnjenju ustanove, su već odavno prevaziđeni, pa su aktivnosti na rješavanju ovog problema započele 2012. godine, kada je raspisan Javni poziv za izradu urbanističko-tehničkog rješenja na osnovu kog je izabrano najbolje rješenje, ali do izgradnje novog doma nije došlo (razlozi za prolongiranje nijesu navedeni).

U cilju obezbjeđenja veće dostupnosti usluga doma zainteresovanim studentima, 2016. godine, Vlada Crne Gore - Ministarstvo prosvjete, objavilo je javni poziv za pružanje usluge smještaja i ishrane studenata u Nikšiću, sa predmetom: pružanje usluge smještaja i ishrane studenata u Nikšiću po modelu javno-privatnog partnerstva, počev od septembra 2016. godine i to za najviše 260 studenata za 10 (deset) mjeseci godišnje na period od 20 godina. Nakon toga, sklopljen je ugovor koji je proglašen tajnim, sa privrednim društvom i do danas nije dostupan javnosti, što nije u skladu sa principima otvorenosti i transparentnosti.

14. Iz dobijenih izjašnjenja zapaža se da se u „Novom studentskom domu“ organizuje samo usluga smještaja, a ne i usluga ishrane studenata, kako je navedeno u javnom pozivu Vlade CG.

Takođe stiče se utisak da Dom ne ostvaruje svoju javnu funkciju nad prostorom „Novog studentskog doma“ u pogledu praćenja uslova smještaja shodno postojećim standardima, već taj dio prostora doživljava kao nametnut, jer se u svom izjašnjenju osvrće isključivo na objekat u ul. Danila Bojovića i uslove u tom objektu. Cijenimo da je ovakav stav uprave Doma, kao i nadležnog Ministarstva, posljedica nepoznavanja stavki sklopljenog (tajnog) ugovora.

Činjenica da su studenti smješteni u objektu koji nije u vlasništvu javne ustanove, odnosno države, ne oslobađa tu ustanovu da prati ostvarivanje prava studenata na adekvatan smještaj, a polazeći od toga da ustanova obavlja djelatnost od javnog interesa. Naime, kvalitet odnosno uslove boravka studenata treba da garantuje i prati javna ustanova koja vrši odabir i prijem, a koja je u obavezi da sa studentom prije useljenja sklopi ugovor o međusobnim pravima i obavezama. Upravo poštovanje ovog ugovora je sa stanovišta Zaštitnika upitno, imajući u vidu primjedbe na koje su studenti ukazivali.

15. Zapaža se da se ishrana studenata, bez obzira gdje su smješteni, obezbjeđuje u JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“, na lokaciji u ul. Danila Bojovića. Dakle u toj ustanovi, uslugu ishrane koristi veliki broj djece i studenata (oko 800), što stvara probleme u funkcionisanju kuhinje i menze (gužve, neprilagođeno vrijeme za sve), što dovodi do nezadovoljstva korisnika.

³ <https://www.gov.me/clanak/konkurs-za-prijem-ucenika-i-studenata-u-domove-ucenika-i-studenata-za-skolsku-2022-2023>

16. Primjećuje se da su nakon protesta, a u cilju rješavanja određenih problema studenata, predstavnici Ministarstva prosvjete, organizovali više međusobnih razgovora i sastanaka sa studentima, čime su pokazali namjeru da u međusobnom dijalogu sagledaju na koji način se postojeći problemi mogu riješiti. U tom pravcu Ministarstvo kao i JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“, preduzeli su određene radnje i mjere i iskazana je spremnost da se u predstojećem periodu nastave te aktivnosti.

17. Uvidom u web sajt JU Doma učenika i studenata, primjećuje se da nije istaknuta cijena usluge smještaj u dom, kao ni u drugim javnim ustanovama u kojima se vrši smještaj učenika i studenata u čije je internet stranice izvršen uvid. Takođe na web sajtu Doma se ne mogu naći ni druge značajne informacije potrebne studentima, a na pojedinim se nalaze zastarjele informacije. U vrijeme kada mladi umnogome koriste digitalne tehnologije, neophodno je da javne ustanove na svojim digitalnim platformama ističu sve važne i korisne informacije i iste redovno ažuriraju.

18. U izjašnjenju Doma, navodi se da cijena ishrane i smještaja, koja je formirana 2008. godine, nije promijenjena do danas, uprkos brojnim inflacijskim uticajima na povećanje cijena hrane i drugih proizvoda i usluga neophodnih za funkcionisanje i uredan rad doma; da od ukupne cijene korisnici plaćaju 20 %, ostatak dotira Ministarstvo prosvjete, koji iznos se umanjuje za neto dohotke zaposlenih, poreze i doprinose za lične dohotke, a da nakon drastičnog uvećanja minimalne cijene rada, te povećanja od 20% na koeficijente zaposlenih od januara 2023 godine, ostaje veoma malo novca za izmirenje svih troškova nastalih prilikom pružanja osnovnih djelatnosti doma. Takođe Uprava Doma ukazuje da treba uočiti razliku u visini finansiranja javnih i privatnih ustanova.

Kada je riječ o cijeni koštanja smještaja u studentski dom, propisima je definisano da cijenu smještaja i ishrane u domu utvrđuje Upravni odbor doma uz saglasnost Ministarstva, kao i da u troškovima smještaja i ishrane u domu, student učestvuje 25% od ukupne cijene koštanja smještaja i ishrane u domu.

Mišljenja smo da je cijenu smještaja u dom studenata, potrebno odrediti i učiniti javnom, ne samo participacije studenata, već i cjelokupni iznos troškova smještaja i ishrane, radi potpunijeg sagledavanja tih troškova, imajući u vidu da isticanje samo participacije, ne odražava realne troškove, pa korisnici - studenti nemaju realnu sliku koštanja usluge smještaja i ishrane.

19. Zaštitnik podsjeća, kada je riječ o privatno – javnom partnerstvu da je taj model zakonski uređen 2019. godine, a predstavlja mogućnost države da osigura veće vrijednosti kroz nove investicione projekte uz privatnog, ali pouzdanog partnera, koji se bira kroz transparentan i nediskriminatoran proces⁴. Prethodno je bio na snazi Zakon o učešću privatnog sektora u vršenju javnih usluga⁵. Analizirajući norme pomenutog zakona, postavlja se pitanje na osnovu kojeg člana je potpisan ugovor o tzv. pružanju usluga smještaja i ishrane studentima u Nikšiću, obzirom da se ovaj Zakon primjenjuje na vršenje javnih usluga u odnosu na ugovor o lizingu i menadžmentu; koncesije; sporazum o izgradnji, funkcionisanju i transferu i regulatorna tijela predviđena ovim zakonom. Zabrinjava činjenica da je jedan ovako važan pravni posao, koji je u javnom interesu građana/ki naročito mladih (korisnika smještaja) nakon što je potpisan na duži niz godina, sakriven od javnosti. Interes javnosti je da na transparentan način sazna kako i na osnovu čega je sklopljen navedeni pravni akt, šta je u njemu navedeno, odnosno kako se upotrijebljavaju značajna državna sredstva za koja izdvajanja učestvuju svi građani, a koja su namjenjena smještaju mladih – studenata.

20. Polazeći od navedenog, kao i činjenice da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ustanovljena u cilju uspostavljanja i promovisanja dobre uprave i vladavine prava, odnosno radi zaštite ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava, Zaštitnik daje

⁴ <https://ujn.gov.me/wp-content/uploads/2021/12/SMJERNICE-ZA-JAVNO-PRIVATNO-spreads-1.pdf>

⁵ ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 30/02, "Službeni list Crne Gore", br. 008/09, 073/10)

PREPORUKE

Ministarstvu prosvjete

JU Domu učenika i studenata „Braća Vučinić“

- da u međusobnoj saradnji utvrde cijenu smještaja i ishrane u domu i istu učine javnom i transparentnom, kao i participaciju studenata na tako utvrđenu cijenu;
- da se uspostavi puna nadležnost obavljanja javne funkcije u odnosu na ostvarivanje prava na smještaj i ishranu studenata koje to pravo ostvaruju po javnom konkursu;
- da preduzmu aktivnosti u cilju poboljšanja uslova u kojima borave učenici i studenti te ustanove.

Ministarstvu prosvjete

- da preduzme mjere i radnje kako bi se učinio javnim, Ugovor o javno privatnom partnerstvu za pružanje usluge smještaja studenata u Nikšiću broj OVP 1355/2016 zaključen sa Comp Comercom DOO Nikšić.

Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić

- da na svom zvaničnom web sajtu (i dr. digitalnim platformama) učini javno dostupnim, obavještenja značajna za korisnike te ustanove (kućni red, cijena usluge, jelovnik i dr.);
- da kroz periodične sastanke sa predstavnicima studenata i učenika, unaprijedi međusobnu saradnju radi preispitivanja zadovoljstva korisnika, u cilju unaprjeđenja uslova boravka u toj javnoj ustanovi.

Ministarstvo prosvjete i ustanova – dom učenika i studenata su dužni da u roku od 30 dana dostave Zaštitniku izvještaj o preduzetim i namjeravanim radnjama na izvršenju preporuka.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:

- Ministarstvu prosvjete
- JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić
- a/a